

HORIZON-TAAL

november - december 2021

Jaargang 53 - nummer 312

**BENELUX-BIJEENKOMST
IN CHARLEROI: VERSLAG**

TROOPER: DENK ERAAN

www.esperanto.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap

INHOUD

Ten geleide	3
Trooper	4
Benelux-bijeenkomst: verslag	5
Nia somera vizito al kastelo Greziljono.....	7
La Erikejo verlegde drie stenen in de rivier	9
Lidmaatschapsformulier	13
Poezio	15
El la Esperanta gazetaro	16
Fotoraporto	17
Vianomo@esperanto.be / Luminesk'	18
Vivo de Zamenhof	19
Uitnodiging algemene vergadering	24

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond vzw

53ste jaargang november-december 2021. Verschijnt de 1ste van elke oneven maand.

Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd.

Redactie: Piet Glorieux @ horizon.taal@esperanto.be www.esperanto.be/horizontaal

Tekstopmaak: Yves Nevelsteen yves.nevelsteen@gmail.com

Clubactiviteiten: Katja Lödör lodorkatja@skynet.be

Werkten mee aan dit nummer: Cyreen Knockaert, Katja Lödör, Kris Panis, Anne Tilmont e.a.

Administratie en verantwoordelijke uitgever

✉ Vlaamse Esperantobond vzw • Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen

☎ 03 234 34 00 @ admin@fel.esperanto.be www.esperanto.be/fel/nl

BE0419 028 122 • RPR Antwerpen • KBC: IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB

bpост: IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Abonnement: 30 euro per jaar (6 nummers)

Advertentietarieven:

	1-malig	3-malig*	6-malig*
1/1 pagina	257	625	1000
1/2 pagina	150	375	600
1/3 pagina	110	275	440
1/4 pagina	80	200	320
1/8 pagina	55	140	220
1/12 pagina	30	75	120

Alle prijzen zijn in euro.

* Inlassing van 3x dezelfde advertentie van een drukklaar geleverd exemplaar. Btw-tarief van 21% op deze tarieven.

TEN GELEIDE

In het vorige nummer kon je lezen over de Conferentie over de Toekomst van Europa en hoe je daar ideeën i.v.m. Esperanto en taal kan ondersteunen. Uit de statistieken van die Conferentie blijkt dat bepaalde ideeën die Esperanto ondersteunen hoge scores halen. Alles is natuurlijk heel relatief. Aan deze Conferentie is weinig publiciteit gegeven, je leest er niks over in de massamedia – het lijkt er bijna op alsof deze Conferentie een pluim is die een of ander lid van de Europese Commissie op zijn hoed wil steken. Wat er ook van zij, wij kunnen deze Conferentie aangrijpen om Esperanto, dat nog nauwelijks in het nieuws komt, ter sprake te brengen, bijvoorbeeld bij EU-parlementsleden. Alle middelen om onze taal in het nieuws te brengen zijn goed. Echter zonder te hoog van de toren te blazen, maar bij voorkeur door concrete voorbeelden aan te reiken waar Esperanto effectief wordt gebruikt en die verband houden met het ondersteunde idee.

Alle info op <https://mallonge.net/konferenco>

Piet Glorieux

Zamenhoffeest in Oostende

15 december is de zogenaamde Zamenhofdag. Hier en daar organiseert een Esperantogroep dan een Zamenhoffeest, naar aanleiding van de geboorte van de ontwerper van het Esperanto, Zamenhof op 15 december 1859.

Een Zamenhoffeest is eigenlijk niet meer dan een voorwendsel om een grotere jaarlijkse bijeenkomst te houden. Een herdenking van de 'stichter' of iets dergelijks gebeurt in de praktijk niet. Het Esperanto is namelijk in de eerste plaats gewoonweg een taal. En die wordt uiteraard wel gebruikt tijdens het feest.

Sinds een aantal jaar vieren alle Belgische Esperantoclubs samen een groot Zamenhoffeest. Dit jaar gaat het door in Oostende. Inschrijven voor het feest kan via een pagina op Eventa Servo. Daar vind je ook het menu en een gedetailleerd programma. <https://mallonge.net/zamfesto2021>

We voorzien een boekendienst tijdens dit feest. Neem eens een kijkje op <https://retbutiko.be/> Als we boeken voor je meebrengen, dan kan je besparen op de verzendkosten!

BAFE (Belga Amikaro de Fervojistoj Esperantistaj) estas la posteulo de BEFA (Belga Esperantista Fervojista Asocio). BEFA mortis kaj jen naskiĝis nova organizo por ke amikoj de fervojoj en Belgio povu membriĝi al la internacia organizo IFEF (Internacia Fervojista Esperanto-Federacio). Prin-tempe 2020 BAFE estis akceptita de IFEF kiel la landa asocio de Belgio.

Ĉu vi...

- Ĉu vi interesiĝas pri trajnoj?
- preferas vojaĝi trajne por kontraŭbatali la klimatsanĝiĝon?
- volas partopreni la IFEF-kongresojn kaj havi rabaton? En 2022 ĝi okazos en Beroun (Ĉeĥio).
- jam prepariĝas por belga IFEF-kongreso en Antverpeno en 2023?

TIAM aliĝu tuj al BAFE!

La jarkotizo por 2022 estas: **16 eŭroj** kun papera versio de la revuo IF ('Internacia Fervojisto') kaj **10 eŭroj** kun la reta versio de IF. Por tiu sumo vi ne nur ricevos la revuon 'Internacia Fervojisto' sed ankaŭ rabaton en IFEF-kongreso.

Kontakto BAFE por Belgio: s-ino **Margaretha Symoens**. Kontonumero: **BE85 6105 5937 1106** je la nomo de Margaretha Symoens. Retadreso por pli da informoj: griet.symoens@esperanto.be

Notu jam nun! En 2023 BAFE intencas organizi IFEF-kongreson en Antverpeno de la 16a ĝis la 23a de majo. La postkongreso okazos en Valonio.

TROOPER: DENK ERAAN BIJ AL JE INTERNETAANKOPEN

De cadeautjestijd komt eraan. Jij koopt, FEL krijgt een percentje. Simpel!

Je las het al wel vaker op de website en in Horizontaal: de Vlaamse Esperantobond *Trooper* mee! Het basisprincipe is eenvoudig: zonder dat het je iets kost, geven massa's webwinkels via Trooper een pittig percentje aan de vereniging. Het zijn geen enorme sommen, maar alle kleintjes tellen mee, zeker als we er massaal gebruik van maken. Extra centjes zijn in de culturele wereld meer dan welkom na bijna twee jaar zonder club-bars en congressen die normaal wat in het laatje brengen. Van de ooit royale subsidies moet cultuur het immers niet meer hebben...

Hoe werkt het concreet?

Je logt in via trooper.be en zoekt naar ons via "Zoek je vereniging" => Vlaamse Esperantobond v.z.w. Dit vult bijna automatisch in. Of je gaat direct naar

<https://www.trooper.be/nl/trooperverenigingen/vlaamseesperantobond>

Er zijn echt massa's webwinkels – ruim 600! – die meedoen en daar kan de Esperantowereld haar voordeel mee doen, nu internetshoppen zo in de lift zit.

Je kunt online shoppen bij grote namen als Krëfel, bol.com, Torfs, Dreamland, Decathlon, Hema, Zalando, Coolblue! Koffie, kantoorspullen of kleren, medicijnen of weekendjes Disneyland en Center Parcs, of een vlucht bij Brussels Airlines?

Als ik bedenk wat ik deze jaren bijvoorbeeld al kocht bij Coolblue (een mooie en efficiënte bolvormige luchtzuiveraar, twee printers en een afstandsbediening), zonde dat ik het toen nog niet kon toepassen. Of het gewoon vergat... Mea culpa, ik belijd mijn schuld.

Een schattig robotje schiet te hulp

Trooper maakt het ons wel extra gemakkelijk met een sympathieke app, het *Trooperbotje*. Die zorgt voor een automatische pop-up als je op een webwinkel komt die het systeem ondersteunt. Want ik merk maar al te vaak dat ik zelf vroeger steevast vergat om bijvoorbeeld op eBay of Amazon via de speciale sponsorgina te navigeren die een vzw ondersteunt.

Enkele praktische opmerkingen

- Het is niet nodig om te registreren, maar je kunt dat wel doen zodat de bond u een bedankje kan sturen.
- Ik moet toegeven dat ik het lastig had met het doorschakelen op Trooper, dat had te maken met de 'cache' (intern geheugen van mijn pc), Adblocker (makkelijk te desactiveren via het ABP-icoontje bovenaan de browser), een pop-upblocker of mijn te strakke veiligheidsinstellingen. Met mijn nieuwe pc ging het wel vlotjes.
- Twee grote winkels (Coolblue en Dreamland) toonden om technische redenen het handige botje nog niet, je moet dus voorlopig nog even inloggen via Trooper zelf.
- Ik merkte dat bol.com geen reductie geeft op boeken, om bijvoorbeeld een van de vele uitgaven van ons aller Lode van de Velde aan te kopen. Dat heeft wellicht te maken met de strakke Nederlandse wetgeving op de vaste boekenprijs. De moeite dus om ook eens te kijken op andere boekenwinkels uit eigen land.

Ik zou het zo doen als ik echt vastzit met een aankoop...

Het zou zonde zijn een aankoop te doen zonder dat percentje voor FEL, dus ik zou het, als ik weinig tijd of zin had, gewoon vragen aan een vriend: dat die het aankoopt met zijn computer. Wel even overleggen dan voor de garantie.

Loopt het niet vlot? Dan kun je ook contact opnemen met de lieve Trui. Als we massaal Trooperen, wil die misschien wel Esperanto leren...

Gaat er nog iets boven je pet?

Trek eens aan onze Trui via mail, telefoon of chat. Zij is een crack in verhelderen! 0475 664 303 of vragen@trooper.be Dus de conclusie: voor sint of kerst of valentijn of gewoon voor nieuwe groene sokken...

Vanaf nu met zijn allen via Trooper! Schrijf je vrijblijvend in op hun nieuwe maandelijkse mail, die geeft echt leuke promo's!

Anne Tilmont

BENELUX-BIJEENKOMST IN CHARLEROI - VERSLAG

Hoera! Na een lange pauze door COVID-19 ging er in België eindelijk weer een grote Esperantobijeenkomst door: de Benelux-bijeenkomst in Charleroi.

Het congres vond plaats in de jeugdherberg van Charleroi, op wandelafstand van het station. Charleroi is vlot bereikbaar met de trein, vandaar dat er veel Vlamingen aanwezig waren. We waren met meer dan 65; een aantal dat niet voor de hand ligt, aangezien verschillende mensen ons vertelden dat ze vanwege de pandemie uiteindelijk toch niet waren gekomen. Gelukkig waren de regels hiervoor in de herberg makkelijk: men droeg een mondkapje tijdens het rondlopen, en zittend mocht men het afdoen.

Op donderdag om 12.00 uur was er een wandeling door het centrum van Charleroi met een tiental bezienswaardigheden. Jean-Pol Sparenberg vertaalde een toeristische brochure en voegde een praktische kaart toe. Piet Glorieux leidde een spreekronde voor de niet-wandelaars.

Omdat het budget het toeliet, bestelden we maaltijden van betere kwaliteit dan twee jaar geleden. Voor het eerst werd er ook een veganistische maaltijd aangeboden. Mensen leken zeer tevreden over de kwaliteit van de maaltijden.

Het voorlopige programma van de bijeenkomst verscheen in het tijdschrift *Espéranto en Marche*. Zoals gewoonlijk veranderde het programma ter plekke een beetje. Af en toe moesten we dan ook een nieuwe versie afficheren; de eigen printer ter plaatse was erg handig. Op de website Eventa Servo (<https://eventaservo.org/e/bk2021>) werd het regelmatig bijgewerkt. Daar is het uitgebreide programma trouwens nog steeds te vinden.

Op donderdagavond leidde Valère Doumont een bierproeverij. We proefden zes bijzondere bieren; een heel Belgisch programma :-). Als alternatief stelden we de film '1945' voor. Klaas Dijkstra ondertitelde hem in het Esperanto.

Programo de la Beneluxsa Kongreso

ni faras

Ĵaŭdo

11:00 (ekde) akcepto. Ni rajtas lasi valizon en la gastejo.

12:30 tagmanĝo en la gastejo

14:00 trankvila ekskurso en la urbo Charleroi mem. Piedpromenado tra la centro de la urbo.

Alternativa programo por ne-ekskursemluloj:

- Teknika helpo: individua helpado fare de Yves. Ekzemple: ĉapelitaj literoj, vortaroj, literumilo.
- Paroliga rondo gvidata de Piet Glorieux

18:30 vespermanĝo en la gastejo

20:00 biergustumado (Valère). Por homoj kiuj ŝatas malkovri strangajn bierojn. Ni gustumos 6 eksterordinarajn bierojn. Mi certe surprizos vin! (eta krompago)

20:00 (aŭ poste) Filmo

Vendredo

07:00-10:00 matenmanĝo bufedo

07:30 meditado gvidata de Jean Annet

10:00 ĝenerala asembleo de la Valona Esperanto-Asocio

10:00 laborkunsido pri la estonteco de la FEL

10:00 kurso por komencantoj fare de Fransuaz

12:30 tagmanĝo

14:00 kunsido de Belga Esperanto-Federacio

14:00 filmo por tiuj kiuj ne volas kunsidi

16:00 kantateliere kun Ankie kaj Nanne de Kajto

17:30 prezento de Fonduso Instigo fare de Yves: kiel efike finance subteni la projektojn Eventa Servo, Komputeko, esperantigo de programoj kaj retejoj ktp? www.instigo.be

Op vrijdag vonden er verschillende sessies plaats:

- algemene vergadering van de Waalse Esperanto-vereniging
- workshop over de toekomst van de Vlaamse Esperantobond
- sessie van de Belgische Esperanto Federatie

Fransuaz leidde een cursus voor beginners. Omdat ze vaststelde dat haar beginners de basis van het Esperanto al beheersten, paste ze haar cursus aan. Zelden verschijnen er nog absolute beginners op bijeenkomsten; mensen leren de basis van de taal immers via internet.

Voor zij die niet mee vergaderden hebben we de film 'Night on Earth' vertoond. Het is een verzameling van 5 verhalen over taxichauffeurs in 5 verschillende steden in de Verenigde Staten en Europa tijdens dezelfde avond/nacht. Heel interessant!

Ankie en Nanne van Kajto organiseerden een zang-workshop en gaven 's avonds een optreden. Kajto's repertoire bestaat uit levendige volksmuziek, zee-mansliederen, canons en volksdansen. Vanwege de pandemie hebben we ervoor gekozen om Kajto op te voeren in de grootste zaal, het souterrain van de herberg. Dat was een niet zo evidente keuze, maar bleek in de praktijk wel oké.

Er waren naast cursussen voor beginners ook sessies voor gevorderden. Die werden gegeven door Alex Humet en Piet Glorieux.

Op de bijeenkomst heb ik mijn fonds Instigo voorgesteld (<https://instigo.be>). Ik heb ook een lezing gegeven over veelvoorkomende fouten in het Esperanto en een nieuw project besproken: Sen-erarigo. België is wat dat betreft een interessant land: Vlamingen kunnen bijvoorbeeld makkelijk lesgeven in Wallonië. Omdat Nederlands en Frans tot een andere taalfamilie behoren, maken we in ieder geval niet dezelfde fouten...

De Benelux-bijeenkomst was erg muzikaal. Johan Van Eenoo presenteerde snaarinstrumenten en 's avonds was er karaoke: Jeanne en Eric zongen met ons mee. Catherine speelde ukelele.

Klaas Dijkstra presenteerde een quiz: Kvizo sen vizo. Het leidde ons naar alle uithoeken van de wereld, en zelfs daarbuiten. Met tekstuele, hoorbare en visuele vragen maakten we een virtuele reis die het afgelopen jaar niet mogelijk was: waar nu?

Lode Van de Velde legde meermaals aan een groepje geïnteresseerden zijn spel La Granda Vojaĝo uit en hield een spelletjesavond.

Zondagochtend vond een informeel rondetafel-gesprek plaats over de pandemie. De organisatoren waren bang dat er tijdens het congres geschillen zouden ontstaan over vaccinatie, maar dat gebeurde niet. De deelnemers respecteerden elkaars mening, ook als ze het soms sterk oneens waren.

Later presenteerde Henri De Sabates via een opgenomen filmpje een nieuw Assimil-oefenboek. We hebben ervoor gezorgd dat dit boek tijdens het congres te koop was. 20 exemplaren zijn ervan verkocht!

Jean Annet gaf een lezing over Urantia en de vertaling van het Urantia-boek in het Esperanto. Dat is een hele grote uitdaging; het vertaalteam schatte dat het werk 10 tot 15 jaar zou duren!

Klaus Leith sprak over de UEA/EEU-campagne "Conferentie over de toekomst van Europa". Deze presentatie werd bijgewoond door verschillende EEU-bestuursleden en activisten: Seán Ó Riain, Flory Witdoeck en Maja Tišljár.

Op zondag reed een vijftal mensen naar de Rokerill-kunsttentoonstelling, die plaatsvond in een enorme, voorheen industriële hangar en een grote verscheidenheid aan kunstwerken van verschillende kunstenaars toonde.

Foto- en videoverslag over het congres:
<https://mallonge.net/bk2021-fotoj>
Yves Nevelsteen

NIA SOMERA VIZITO AL KASTELO GREZILJONO

Pro la kronviruso, mi ne vere planis ferii ĉi-somere. Valère sciigis, ke restas loko en lia aŭto, kaj ke estus bone kune vojaĝi kaj dividi kostojn. Tio konvinkis min kuniri kun li al Francio.

Dum pluraj jaroj okazis Festo, fama renkontiĝo de la franca junularo. Jam delonge ili ne plu organizis ĝin, sed restis la emo revivigi tiun festivalon. Do, malgraŭ la pandemio, Christine Brückner kunlabore kun la Verdaj Skoltoj havis la ideon okazigi ĝin en Kastelo Greziljono, en Baugé, proksime de Nantes (Francio).

Ne estis evidente fari tion. Persone mi pensis, ke la semajno ne okazos kaj lastmomente Christine sendos nuligan mesaĝon. Jam ŝi antaŭanoncis, ke ne okazos Festo, sed Festeto, sen fiksa programo kaj en eta rondo. Ĉar Christine antaŭpagis por la ejo, ŝi persistis, kaj lastmomente aliĝis sufiĉe multe da homoj. Finfine estis sukceso!

Mi neniam estis en kastelo Greziljono, delonge mi volis viziti ĝin. Mi aŭdis onidirojn, ke temas pri tre malnova kastelo kiu estas en malbona stato. Ĝi tamen estis en tre akceptebla stato! La kastelon kune posedas 300 esperantistoj; ĝi estas aĉetita jam en 1952. Dum pasintaj dek jaroj estis bona kunlaboro en la estraro de la asocio kiu gvidas la laborojn kaj estras la kastelon. Okazis multaj renovigoj, ekzemple instaliĝis nova tegmento sur la kromdomo. Aktivuloj Stonĉjo kaj Berto rakontis, ke tion eblis fari dank' al eksteraj enspezoj, de homoj kiuj organizas geedziĝajn festojn kaj aliajn festojn en la kastelo. Pli kaj pli oni sukcesas ludoni la ejon semajnfine al eksteruloj kaj nun ili provas ankaŭ ludoni ĝin dumsemajne, eĉ. Tiucele estis dum la semajno de Festeto du junaj staĝantoj kiuj volas helpi por surmerkati la kastelon. Ili refaris la kontakton kun la loka turisma agentejo. Mi konstatis ankaŭ, kiam ni vizitis la kastelon de

Baugé en la urbocentron, ke estis faldfolio tie pri Greziljono. Eĉ iu kreis filmeton per flugroboto! www.mallonge.net/kastelofilmo. Ĝi donas tre bonan kaj modernan impreson. Ankaŭ oni kreis novan retejon speciale por la luado al individuoj kaj asocioj ne-Esperantaj.

Regis tie tre pozitiva etoso, kaj mi rimarkas ke tiu teamo vere volas plibonigi la kastelon dum la venontaj jaroj kaj esperas havi pli kaj pli da enspezoj kaj povi proponi pli bonkvalitan ejon. La fenestroj datiĝas ekzemple ankoraŭ de antaŭ tre longe; kaj estas unutavolaj. Apenaŭ eblas tial uzi la kastelon dum vintro; hejti ĝin estus tro koste.

Kiam mi alvenis, mi miris, ke estis pluraj junuloj inter ni. Estis junulo Camille, kiu sukcesis konvinkis sian kunloĝantinon, kuniri al Greziljono. Mi pensis, ke tio malhelpos por la etoso – eble oni pli krokodilos – ĉar ŝi estas komencanto, sed dum la tuta semajno oni apenaŭ krokodilis. Tiu kunloĝantino Mathilde studis la grekan kaj latinan kaj parolis Esperanton sufiĉe flue! – kvankam estis vere ŝia unua renkontiĝo.

Ankaŭ sendube helpis – “malkrokodiligis” – la tuton, ke Christine kaj Lars ĉeforganizis la eventon. Ili samkiel Gunther kaj Dorle estas germanoj kiuj ne regas la francan. Estis sufiĉe internacia kaj vere Esperanta renkontiĝo.

Mi iom antaŭtimis, ke mi enuos dum la semajno, ĉar estis malmulte da partoprenantoj – ni estis nur ĉ. 15 – kaj la programo estis tute ne klara; ni kune kreu ĝin. Tio ne ĉiam same bone funkcias... Sed! Evidentiĝis, ke ĉeestis kelkaj tre talentaj kaj kreemaj homoj. Mi aparte ĝojis pro la tute ne atendita teatra ateliero, kiun donis Camille Berger. Li studas ion tiurilatan; li neniam gvidis tian atelieron antaŭe, sed li faris tion mirinde profesie. Ne vere temis pri teatrumado mem, sed pri ĝia preparado. Li faris ekzercojn por senti sian korpon, ni dancis kun fermitaj okuloj, faris ekzercojn pri spirado kaj similaj aferoj. Pensigis min pri tajĝiĉuano. Resume, por mi vere estis malstresiga semajno. Ni faris tion ĉiutage matene kaj posttagmeze ni ripozis. En iu momento aperis la ideo viziti la kastelon de Baugé, kaj ni do faris tion. Tiu kastelo estis multe pli granda, moderna kaj alloga ol mi antaŭvidis. Ŝajne iam en la 15a jarcento batalis francoj kaj angloj en Baugé. Skotoj venis por helpi, kaj Baugé ludis en tio vere centran rolon. Tre grava historio, kiun oni vere bone prezentis, interalie per moderna aŭdovida spektaklo.

Mirigis min ke, kvankam ni estis nur malmultope, venis du profesiaj kantistoj al Festeto. Venis Polyanna, amikino de Christine kiu kantas angle.

Ŝi bonege kantis kaj estis tre etosplena. Dum alia vespero venis Jomo por koncerti kaj por kunkantigi nin. Jomo estis survoje al alia renkontiĝo, Pluezec, kaj do povis kombini ambaŭ. Mi ĝojas, ke li pretas koncerti por malgranda publiko.

Estus bone, se pli da esperantistoj malkovrus la kastelon Greziljono kaj organizus renkontiĝojn tie. Estas multaj eblecoj, kaj ne estas tre for de Belgio!

Yves Nevelsteen

www.gresillon.org/eo

LA ERIKEJO VERLEGDE DRIE STENEN IN DE RIVIER

Cynici stellen onomwonden: *Zo Esperanto na 130 jaar nog steeds geen officiële ingang gevonden heeft, dan betekent dit overduidelijk dat de mensheid er niet van wil weten...* Nu, ik voor mij ben ervan overtuigd dat elk groots en edel idee misschien wel ooit zou kunnen slagen. Maar ik vind dat men de reden voor de relatieve mislukking niet zomaar bij “de anderen” moet zoeken. Zoals Eckhard Woite het stelt in *La Diabla Cirklo: organizo kaj efikeco de la Esperanto-movado* (1991), zijn de Esperanto-sprekers te veel bezig met het beheer van de eigen organisaties en bewegen ze zich te weinig binnen de echte wereld. Ze verbeelden zich een bijzondere gemeenschap te vormen, sluiten zich af, en juist daardoor wekken ze afkeer. Woite schrijft: *Esperanto havas en si la tendencon, ke ĝiaj anoj laboras pli kaj pli por la organizo – por si mem – por Esperanto ol en la publiko por Esperanto.*

De meeste mensen, ook de meer ontwikkelden, zijn weinig of niet bekend met het Esperanto. Ze voelen er zich ook helemaal niet toe aangetrokken, staan er bevooroordeeld tegenover, zonder het te kennen, zonder enig besef te hebben van het bestaan van de vele duizenden publicaties verschenen in die taal. Men moet ook niet verwachten dat deze personen ooit een voet zullen zetten in een Esperanto-centrum, of contact zullen zoeken met Esperanto-kringen of Esperanto-websites zullen raadplegen: alles wat marginaal, on-

succesvol of sektarisch lijkt, is onaantrekkelijk... In de “normale” wereld merkt men overigens bijna niets van het Esperanto. Vandaar hoort men wel vaker de bemerking: “Esperanto, bestaat dat nog?” En ter verduidelijking wordt er wel eens aan toegevoegd: “Mijn grootvader heeft het ooit geleerd...”

De enige bevolkingscategorie waarbij men zou kunnen verwachten dat Esperanto spontaan de weetgierigheid wekt, is m.i. gevormd door de meer ontwikkelden, en wel degenen met gevoel voor taal. Maar door de totale afwezigheid van het Esperanto in het blikveld krijgt ook deze beperkte groep geen kans. Welnu, voor de frequente gebruiker van de anet-catalog, is dat al niet meer helemaal waar. Nu er al zesduizend titels van Esperanto-publicaties zich vermengd hebben met de “normale” publicaties van 2 universiteiten en 20 wetenschappelijke instellingen uit Antwerpen en Limburg, kan het bestaan van dat bizarre taaltje tussen al de rest, niet echt meer ontkend worden in onze contreien. Natuurlijk beogen onze zoekers naar kennis en kunst, in de anet-catalog doorgaans geen eigenlijke Esperanto-publicaties, maar ze botsen er ongewild op. Zullen niet enkelen van hen zich vragen gaan stellen? *Welke taal kan dit wel zijn? Vreemd, ik heb het nooit geleerd, en toch begrijp ik het half-en-*

La Erikejo schenkt weer een kei van een boek

half... Eigenaardig, die taal behandelt wel eens onderwerpen waarmee ik bezig ben! Enz... enz...

Ik neem aan dat veelvuldige aanwezigheid van het Esperanto op een plaats waar men het niet zoekt, maar waar men het ook niet kan ontlopen of ontwijken, effect kan hebben op het aanzien ervan, en op de mogelijke interesse ervoor. Wat aangeboden is door een officiële instelling draagt ook niet het stigma van wat uitgaat van een groepje “marginalen”, “fanatici”, “dagdromers”.

Wat daarentegen naar mijn aanvoelen geen bijdrage levert tot de verspreiding van het Esperanto, zijn alle acties, hoe waardevol en verdienstelijk ook op zich, die gebeuren binnen het afgesloten Esperanto-wereldje. In Antwerpen gaan al 115 jaar elke vrijdagavond tien esperantisten het Esperanto-huis binnen, en komen er tien esperantisten het Esperanto-huis uit, welgemutst en versterkt door geestelijk voedsel en geestrijke drank. Hun aantal is na meer dan een eeuw niet toegenomen en Antwerpen is een Esperanto-woestijn gebleven. Het bekeren van reeds bekeerden levert geen numerieke toename op. Nochtans is het zeker dat binnen een democratisch bestel het aantal voorstanders van een project van cruciaal belang is om enige kans op verwezenlijking te verkrijgen. Het aantal sympathisanten van het Esperanto in verhouding tot de totale bevolking is zeer gering. Dit maakt een doorbraak vrijwel onmogelijk, zoals de realiteit helaas aantoonde.

Maar misschien is theoretiseren van ondergeschikt belang? We leerden het al lang uit het befaamde aforisme, toegeschreven aan Willem van Oranje: *Point n'est besoin d'espérer pour entreprendre, ni de réussir pour persévérer*.

Dat dacht men alvast ook bij *La Erikejo*, waar men liever meteen de theorie omzet in de praktijk, zij het op een bescheiden schaal.

Onze kleine Kalmthoutse club heeft in het verleden reeds een concrete bijdrage geleverd ter zake, namelijk door het schenken van het standaardwerk *Concise Encyclopedia of the Original Literature of Esperanto, 1887-2007* aan Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience (EHC). Onze schatbewaarder zag ruimte om dit gebaar nog eens te herhalen door het aanbieden van twee bijkomende prestigieuze en belangrijke naslagwerken: enerzijds *Plena Ilustrita Vortaro de Esperanto* (2020), en anderzijds *Oklingva Proverbaro* (2020).

Mijn verzoek aan EHC om ook deze werken in de leeszaal ter beschikking te stellen werd ingewilligd. De drie vernoemde werken zijn immers niet alleen in-

houdelijk hoogstaand, rijk en informatief. Ze ogen ook kwaliteitsvol, zijn lijvig, stevig ingebonden, en kunnen een veelvuldig gebruik in een leeszaal weerstaan zonder spoedig averij op te lopen. Ze hoeven niet onder te doen voor analoge uitgaven in de gebruikelijke talen in onze landstrekken. Voorheen bevond zich in de leeszaal van EHC geen enkel document in het Esperanto. Nu prijken daar toch al drie essentiële werken, dankzij *La Erikejo*. De bezoeker van de leeszaal kan deze zonder enige formaliteit ter hand nemen, in tegenstelling tot de documenten uit de gehele collectie waarvoor een aanvraag vereist is via de anet-catalogoog. Men kan in de digitale catalogoog nagaan in welke kast en op welke plank hierboven genoemde boeken uit de leeszaal zich bevinden. Bijvoorbeeld voor *PIV*: zie bij het inventarisnummer 864808, LZ (= leeszaal), (kast) 89, (plank) f.

Bij het raadplegen van andere werken uit de Esperanto-collectie door Esperanto-sprekers kunnen naslagwerken uiteraard ondersteuning bieden. Maar ook aan andere regelmatige gebruikers van de leeszaal moet het vroeg of laat opvallen dat die bizarre taal Esperanto nog steeds ... bestaat... en misschien wel de moeite van het leren waard is.

Simon, ons oudste en trouwste lid, onderschrijft de schenking

Ook aan Esperanto-kant zullen wel cynici of pessimisten zijn die de schouders ophalen en zeggen: *Waar je op rekent?! Wat helpen kaars en bril, als den uil niet zien en wil*. Mij lijkt het alleszins beter en nuttiger te handelen zoals *La Erikejo*, hier en in een reëel land, dan zich terug te trekken bij de gelukzaligen van Esperantoland, dat zich in de wolken bevindt of nogal ver weg.

Cyreen Knockaert

ĵus
aperis

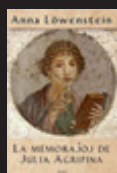
www.retbutiko.be

Anna Löwenstein

La memoraĵoj de Julia Agripina

Agripina estas lerta, bone edukita kaj ambicia. Ŝia sekreta deziro estas fari paroladon antaŭ la Roma senato, tamen ŝi scias, ke kiel virino ŝi neniam rajtos fari tion. Kvankam ŝi estas membro de la plej eminenta familio de Romo kaj parenco de ĉiuj imperiestroj ekde Julio Cezaro, tio tute ne protektas ŝin – eĉ male. Kiel ŝi baldaŭ konstatos, nenio laŭ la Romanoj estas pli timinda kaj suspektinda ol potenca virino.

Eldonjaro: 2021

Presita versio: 260 p., prezo: 20 eŭroj+ afranko.

Bitaj versioj (ePub, PDF, Kindle): prezo 12 eŭroj.

Flandra Esperanto-Ligo, Lange Beeldekensstraat 169, B-2060 Antwerpen.

Rete: www.retbutiko.be – retbutiko@fel.esperanto.be

ALIĜILO MONTREALO

Konstanta adreso: **2022**
107-a UK de Esperanto
Nieuwe Binnenweg 176
NL-3015 BJ Rotterdam, Nederlando
Por aliĝi rete: www.uea.org/kongresoj/alighilo

**107-a UNIVERSALA
KONGRESO
DE ESPERANTO
6–13 aŭgusto 2022
Montrealo, Kanado**

Kongresa numero:

ĈIU ALIĜANTO UZU APARTAN ALIĜILON (BONAS ANKAŬ FOTOKOPIO DE ĜI) – BONVOLU TAJPI AŬ SKRIBI PRESLITERE. LAŬBEZONE METU KRUCON EN LA KONCERNAJN KVADRATETOJN.

FAMILIA NOMO VIRO/VIRINO
(por alfabeto ordigo) (forstreku la nevalidan)

PERSONA(J) NOMO(J) UEA-KODO –

ADRESO (nacilingve en latinaj literoj kun poŝtkodo)

LANDO TEL. (kun prefikso)

NASKIĜDATO RETADRESO

Mi aliĝas al la Kongreso laŭ la kondiĉoj presitaj sur la dorsa flanko. (Aliĝojn sen kotizpago oni ne traktas.)

Mi sendas ĉi tiun aliĝilon al Vlaamse Esperantobond vzw kaj samtempe pagas al ili

Vlaamse Esperantobond vzw, Lange Beeldekenstraat 169, 2060 Antwerpen

Al la bankokonto **KBC** - IBAN: BE31 4025 5105 3155 - BIC: KREDBEBB

Al la bankokonto **Bpost bank** - IBAN: BE66 0000 2653 3843 - BIC: BPOTBEB1

Bonvolu debeti al mia FEL-konto, kie estas sufiĉa bonhavo

Mi ne volas ricevi la paperan konfirmilon kaj la Duan Bultenon (mi ricevos ilin rete).

Se vi aliĝas kiel kunulo, bv. indiki ĉi tie la nomon/kodon de la ĉefaliĝinto:

Se vi aliĝas kiel handikapulo, ĉu UEA jam havas atestilon? jes / mi kunsendas (forstreku unu)

Se vi aliĝas senpage, bv. skribi ĉi tie la kialon (vidu dorso):

Mi legis, komprenas kaj akceptas la kondiĉojn presitajn dorsflanke sur ĉi tiu aliĝilo kaj donas permeson al UEA uzi miajn datumojn por registri min al la UK, kontakti min kaj aperigi mian nomon en la Kongresa Libro kaj UK-retejo. Mi donas permeson al UEA aperigi mian adreson en la Kongresa Libro, krom se mi indikas alie ĉi-sube.

Bv. aperigi en la Kongresa Libro mian retadreson anstataŭ mia poŝta adreso.

Mi ne volas ke adreso mia, poŝta aŭ reta, aperu en la Kongresa Libro.

DATO SUBSKRIBO

(Aliĝilon sen subskribo oni ne traktas!)

Por uzo de la administracio/peranto:		KOTIZO (vidu dorso)
UEA-membro en kategorio/jaro		DONACO AL KONGRESO
UEA-spezfolio n-ro:		INFANA KONGRESETO
konfirmo de peranto		FOND. PARTOPRENU UK-ON
PAGO EN CO	KONFIRMO	ENTUTE (en eŭroj)

2022

Horizontaal (nl, 6 nrs/j) Het behandelt taalproblematiek en de Esperantobeweging en besteedt ruime aandacht aan de activiteiten van de plaatselijke Esperantogroepen.

Monato (esp, 11 nrs/j) Dit tijdschrift, uitgegeven door FEL, is een algemeen tijdschrift over politiek, economie en cultuur: een aanrader als dagelijkse lectuur.

Esperanto (esp, 11 nrs/j) *Het officiële ledenblad van UEA (de Wereld-Esperantobond). Het behandelt voornamelijk de internationale Esperantobeweging en zijn cultuur.*

Kontakt (esp, 6 nrs/j) Tijdschrift voor jongeren en beginners. Het behandelt de meest uiteenlopende facetten van de internationale cultuur.

Literatura Foiro (esp, 6 nrs/j) Hoogstaand literair tijdschrift, met uittreksels, interviews en recensies uit de originele en vertaalde esperantoliteratuur.

Juna Amiko (esp, 4 nrs/j) Een tijdschrift voor kinderen die Esperanto kennen of het juist leerden, ook geschikt voor beginners, met eenvoudige teksten en vele illustraties.

Ateismo (esp, 2 nrs/j) Tijdschrift van ATEO (Ateista Tutmonda Esperanto-Organizo).

La Kancerkliniko (esp, 4+1 nrs/j) Humoristisch en satirisch tijdschrift.

Espero Katolika (esp, 4 nrs/j) Tijdschrift van de katholieke Esperantobeweging.

Internacia Pedagogia Revuo (esp, 4 nrs/j) Lidmaatschap + tijdschrift van de vereniging van esperantisten-leraren met artikelen over pedagogie, methodologie en onderwijs.

Esperantista Vegetarano (esp, 2 nrs/j) het tijdschrift van TEVA (Tutmonda Esperantista Vegetarana Asocio) Niet alleen voor vegetariërs en veganisten maar ook geïnteresseerden vinden er interessante artikels in.

La Ondo (esp, 4 nrs/j + literatuur supplement) seizoensalmanak met de belangrijkste teksten van de nieuwswebsite en artikelen, essays, literatuur.

UNESKO Kuriero (esp, 4 nrs/j) het tijdschrift van UNESKO, verschijnt in 7 talen, het promoot de idealen van UNESCO en verspreidt ideeën over belangrijke internationale kwesties.

Meer informatie

Voor meer informatie over lidmaatschappen, allerhande tijdschriften en boeken in of over Esperanto zal de Vlaamse Esperantobond vzw u graag helpen. U kunt contact opnemen via admin@fel.esperanto.be, of schrijven naar het Esperantohuis (zie adres en telefoonnummer op voorpagina).

De gegevens die u hier verstrekt, worden in de computer van de Vlaamse Esperantobond bewaard. Zij worden enkel gebruikt om u te informeren over de doelstellingen en de activiteiten van de Esperantobeweging, voor facturatie, e.d. U kan schriftelijk om een uittreksel van de gegevens die FEL over u heeft verzameld, te laten wijzigen of verwijderen.

Zie ook: www.esperanto.be/fel/nl/privacy.php

Betalings- en inschrijvingsformulier
Telefoon: 03 234 34 00
rechtstreeks zenden aan: Vlaamse Esperantobond vzw
admin@fel.esperanto.be
Lange Beeldkensstraat 169, BE-2060 Antwerpen
www.esperanto.be
of via een plaatselijke groep

Code:

Familienaam: _____ Voornaam: _____

Adres: _____

Postnummer: _____ Gemeente: _____

Telefoon: _____ Beroep: _____

Geboortedatum: _____ Nationaliteit: _____

E-mail: _____

Tot welke plaatselijke Esperantogroep wenst u te behoren? ¹

Antwerpen Brugge Gent Kalmthout Limburg
 Kortrijk Leuven Oostende Turnhout

Andere leden van het gezin:

Naam: _____ Voornaam: _____ Geboortedatum: _____

Nationale lidmaatschapsbijdragen:

f – gewoon lid ^{2,4} 30,00 EUR EUR
 f m – gewoon lid + Monato 25,00 EUR EUR
 rete 88,00 EUR EUR
 rete 59,00 EUR EUR
 s + familiaal lid (alle andere leden van het gezin)³ +25,00 EUR EUR
 d f – gewoon lid + gift van +40,00 EUR EUR
 d f – levenslang lid² 750,00 EUR EUR

Ik ben sympathisant en stort een gift aan de Vlaamse Esperantobond vzw⁵: EUR
 Mijn vereniging heeft sympathie voor Esperanto en wil op de hoogte blijven van initiatieven van de Vlaamse Esperantobond vzw.

Extra steun

Ik schenk de volgende som:

g – voor de werking van de plaatselijke groep (zonder fiscaal attest) ⁵ EUR

d – Ik wil de jongeren steunen EUR

Totaal pagina 1

Abonnementen:

p	Horizontaal (gratis voor leden)	☐ rete ☐ papere	25,00 EUR / 30,00 EUR EUR
m	Monato		60,00 EUR EUR
em	Ret. Monato PDF/ePub/Kindle/mp3		36,00 EUR EUR
uk	UNESKO Kuriero		59,00 EUR EUR
e	Esperanto		45,00 EUR EUR
ja	Juna Amiko	☐ rete ☐ papere	11,00 EUR / 18,00 EUR EUR
kk	La Kancerkliniko		27,50 EUR EUR
k	Kontakto		25,00 EUR EUR
lf	Literatura Foiro (6 foje jare)		49,00 EUR EUR
oe	La Ondo	☐ pdf ☐ ePub	15,00 EUR EUR

Esperantista Vegetarano / Naturista Vivo / Internacia Pedagogia Revuo / Espero Katolika / Ateo : zie internationale lidmaatschapsbijdragen !

Boeken

gllg	La kanto de Gilgames (S. Braut)		5,90 + 3,00 EUR EUR
opunt	Opuntioj (C. Mailia)		16,00 + 5,00 EUR EUR
juag	La memoraroj de Julia Agripina (A. Lowenstein)		20,00 + 6,00 EUR EUR
srfi	Sangoruĝa flago (Steele)		16,00 + 3,00 EUR EUR
avmo	Nekredebla aventuro de la misio Moresten (Coffinet)		12,00 + 3,00 EUR EUR
okpr	Oklingva Proverbaro (Desmet)		39,00 + 6,00 EUR EUR
pafo	Paulus fondinto (T. Steele)		10,20 + 3,00 EUR EUR
kkls	Kvin kverkoj kaj la sekvo (C. Declerck)		20,00 + 5,00 EUR EUR
muzm	Muzeo de milito (Magris)		35,00 + 5,00 EUR EUR
konep	Konflikto de la epokoj (E. De Kock)		33,00 + 6,00 EUR EUR
espri	Esprimaro (Desmet)		12,00 + 3,00 EUR EUR
fof3	Fotoalbumo fermiĝas (T. Steele)		7,00 + 3,00 EUR EUR
mufo	Muelleo de la fortuno (Slavici)		11,40 + 3,00 EUR EUR
mtea	Murdo en la teatro (Gates)		9,00 + 3,00 EUR EUR
surb	Ŝtona urbo (Anna Löwenstein)		24,00 + 5,00 EUR EUR
putin	Homoj de Putin (Za eldono) (Kalle Kniivilä)		15,00 + 5,00 EUR EUR
bbub	Brusela bubo		7,00 + 3,00 EUR EUR
dnhne	Dio ne havas eklezion (T. Steele)		11,40 + 3,00 EUR EUR
kamuf	Konvinka kamuflaĵo (T. Steele)		19,00 + 5,00 EUR EUR
vagl	Kiel vaglumo (W. Elisschot)		10,00 + 3,00 EUR EUR
samo	Supla amo, Lenige liefde (de Coninck)		16,00 + 3,00 EUR EUR
lidip	Por ke la tagoj de la homaro (L. Zamenhof)		24,00 + 4,00 EUR EUR
marti	Morto de artisto (Anna Löwenstein)		20,00 + 6,00 EUR EUR
bibi	Bildo kaj vorto, ĉiela forto (Desmet) pdf		6,10 EUR EUR
eokul	Esperanto kaj Kulturo (Desmet) pdf epub azw3		6,00 EUR EUR
pslu	Proverboj sub lupeo (Desmet) pdf epub azw3		5,00 EUR EUR
vludo	Vortarludoj (Desmet) pdf epub azw3		5,30 EUR EUR
vvv	Vortoj, vortaro kaj vortaristo pdf epub azw3		6,60 EUR EUR

Bijna alle boeken zijn ook verkrijgbaar in de elektronische formaten pdf, epub en azw3

KORTING van 20% bij aankoop vanaf 3 boeken (mogen verschillende titels zijn). Max. 6,00 € port in België.

Totaal pagina 1 & 2

Cursussen en woordenboeken

pivi	Vasta Vortaro/PIV-ido Eo-NL		59,00 + 6,00 EUR EUR
nedi	Nemave Edifi (por progresantoj)		20,00 + 3,00 EUR EUR
proglm	Woordenboek NL-Eo-NL (Luksa)		32,00 + 6,00 EUR EUR
progm	Woordenboek NL-Eo-NL		18,00 + 5,00 EUR EUR
abcg	ABC-Grammatiko de Esperanto		29,75 + 5,00 EUR EUR
amem	Gramatika ABC Mempraktikilo (oefenboek)		17,11 + 5,00 EUR EUR
progz	Zakwoordenboekje		3,00 + 3,00 EUR EUR
leks1	Leksikaj ekskursoj dua volumo		14,00 + 3,00 EUR EUR
leks2	Leksikaj ekskursoj tria volumo		15,00 + 3,00 EUR EUR
fesp	Fundamento de Eo, nederlanda		10,00 + 3,00 EUR EUR
unua	Unua libro		5,00 + 3,00 EUR EUR
progl	Leerboek Esperanto Programita		5,50 + 5,00 EUR EUR
pfesp	Praktika fundamento de Esperanto		10,00 + 3,00 EUR EUR

Internationale lidmaatschapsbijdragen:

jl	lid UEA met toegang tot jaarboek		44,00 EUR EUR
	☐ 11-19 j. ☐ 22-25 j.		11,00 EUR / 22,00 EUR EUR
jl + e	lid UEA met Esperanto-revuo en toegang tot jaarboek		74,00 EUR EUR
z	Societo Zamenhof		+ 148,00 EUR EUR
ipr	ILEI + Internacia Pedagogia Revuo		 EUR
	☐ rete ☐ papere		14,50 EUR / 27,00 EUR EUR
eiprj	ILEI + Internacia Pedagogia Revuo kaj Juna Amiko (papere)		42,00 EUR EUR
nu	INOE + Naturista vivo		15,00 EUR EUR
tv	TEVA + Esperantista veg.	☐ rete ☐ papere	10,00 EUR / 20,00 EUR EUR
at	ATEO + Ateismo	☐ rete ☐ papere	10,00 EUR / 12,00 EUR EUR
ek	IKUE + Espero Katolika	☐ rete ☐ papere	20,00 EUR / 30,00 EUR EUR
			TOTAAL EUR

Ik betaal

Ik betaal het totaal op één van de volgende rekeningen van de Vlaamse Esperantobond vzw: IBAN BE66 0000 2653 3843 BIC BPOTBEB1, IBAN BE31 4025 5105 3155 BIC KREDBEBB, en zend dit formulier aan de Vlaamse Esperantobond vzw, Lange Beeldekenstraat 169, 2060 Antwerpen.

Ik betaal het totaal aan mijn Esperantogroep (zie blz. 1) en zend dit formulier ook aan hen.
 Ik heb een tegoed op mijn rekening bij FEL, gelieve mijn rekening te debiteren.

Noten:

- Een lid van de Vlaamse Esperantobond vzw is automatisch ook gewoon lid van de dichtsbijznde plaatselijke Esperantogroep. Wenst u lid te zijn van een andere groep, plaats dan een kruisje in het vierkantje achter de naam van die groep.
- Leden en steunende leden van de Vlaamse Esperantobond vzw (FEL) krijgen een gratis abonnement op het tijdschrift Horizontaal.
- Bij een familiaal lidmaatschap is iedere 2de en volgende persoon die op hetzelfde adres woont, lid. Er wordt slechts één tijdschrift, per adres verzonden.
- Jongeren tot en met 29 jaar worden automatisch lid van de Vlaamse Esperantogroep (FLEJA).
- Giften van 40,00 EUR of meer aan de Vlaamse Esperantobond vzw komen in aanmerking voor belastingvermindering in 2021. In voorkomend geval worden de attesten verstuurd in het begin van het kalenderjaar dat volgt op de schenking. Schenkingen rechtstreeks aan een plaatselijke groep komen NIET in aanmerking voor belastingaftrek.

Eenzaam Corona-Eiland - Soleca Kronvirusinsulo - جزيرة كورونا المعزولة

Op ons eiland	De Heer wees geprezen
tussen sterren	Hij schiep ons
zon en maan	jou voor mij
met alleen	mij voor jou
planten en dieren en water	om toverwoorden te zeggen

En nia insulo	Estu laŭdata la Sinjoro
inter la steloj	nin estas kreinta Li
la suno la luno	cin por mi
nur kun	min por ci
plantoj kaj bestoj kaj akvo	por diri magiajn vortojn

المجد لله الرب

إنه خلقنا

انت لي

وانا لأجلك

لنقول كلمات سحرية

في جزيرتنا

بين النجوم

والشمس والقمر

هناك الماء والخضراء

والحيوانات فقط

De jaren 2020 en '21 zullen waarschijnlijk steeds blijven uitspringen in de geschiedschrijving van deze eeuw als zeer bijzondere jaren, vanwege de corona-epidemie. Voor zeer velen was deze rampzalig, zelfs dodelijk. Het is niet in te schatten hoe zwaar en hoe velen er door getroffen geweest zijn. Niet helemaal zonder schroom of schaamte waagde ik het toch er een versje over te schrijven, op zichzelf al een lichtzinnigheid, en niet in verhouding tot het onmetelijk leed dat een groot deel van de mensheid nu nog elke dag overkomt. Het lijkt er soms op dat "gelukkig zijn" bijna een misdaad is.

Vreemd mag het ook heten dat ondanks de ellende, toch een deel van de bevolking van dit gezegend landje in relatief goede omstandigheden en bij-

na ongestoord door de crisis, zijn/haar leven heeft mogen verderzetten. We hebben dit te danken aan de zo vaak bekladde maar steengoede organisatie van onze instellingen, aan de werkzaamheid, offervaardigheid en bekwaamheid van onze beroepsbevolking, én aan de inzet van vele vrijwilligers. Iets positiefs zeggen over de maatschappij doet misschien de wenkbrouwen fronsen?! Te veel wordt alles vanzelfsprekend geacht.

Vreemd dus is het dat voor mijzelf coronatijd een zalige tijd was. Ik behoor dan ook tot de gelukzaligen die kunnen en mogen "genieten van hun pensioen". En men geniet het best en het meest ervan, wanneer men zo mogelijk nog een taak op zich kan nemen, op bescheiden wijze nog nuttig is voor wie

veraf en voor wie dichtbij is. Gelukkig zijn heeft zeker te maken met 'n dosis geluk ("sjanse" zeggen de West-Vlamingen), maar ook met ademen en bewegen in de seizoenen, studielust, en met de betrachting in vrede en harmonie te leven met wie het meest nabij is. Maar ik begrijp natuurlijk wel dat niet iedereen eenzelfde geaardheid heeft, en het meest gelukkig is op een bijna onbewoond eiland. Verleden jaar stelde een redacteur van Fenikso het duidelijk: *Dum la kronvirusa tempo unu persono spertas timegon kaj solecon kaj la alia nur spertas pacon kaj kunecon...*

Zo, ik vond het nodig m'n versje te duiden. Ik heb het drietalig gemaakt met een knipoog naar allen van Arabische oorsprong die in onze gewesten leven en bijdragen tot het welzijn ervan. De Esperanto-beweging wil respect en levensruimte voor alle talen en culturen, maar bestrijdt ongelijkheid van rechten door taalhegemonie.

Met dank aan Farhan, die de Arabische versie bijgestuurd heeft.

Cyreen Knockaert

LINGVO

EL LA ESPERANTA GAZETARO

Interlingvistikaj Studoj de UAM en nova formo La 8-an fojon startis la postdiplomaj interlingvistikaj studoj, kiuj dum 3 jaroj formas profesiajn esperantologojn, interlingvistojn. Tiu studoj estas ankaŭ la sola universitatnivela trejnado de Esperanto-instruistoj. Ĉi-foje – pro la pandemio – la unua sesio okazis en hibrida formo, inter la 21a kaj 25a de septembro. Ĝis la sekvasemestra unusemajna renkontiĝo okazos ankoraŭ dufoje semajnfinaj retaj instruadoj, kiuj ebligas la inviton de eksteraj prelegantoj kaj vastan diskutadon pri la traktataj temoj. La nuna grupo estas eksterordinara pro sia grandeco kaj multnacieco: 41 personoj el 21 landoj. Dudek studentoj venas el naŭ ekstereŭropaj landoj (Brazilo, Ĉilio, Ĉinio, Indonezio, Irano, Koreio, Kubo, Pakistano, Vjetnamio). Interese kaj honorige estas por la Studoj, ke ankaŭ Margaret Zaleski-Zamenhof, pranepino de Ludoviko Zamenhof, partoprenas la studojn. www.mallonge.net/uam

Tubaro - tre spektinda filmeto Pieda kaj bicikla ekskurso tra Graz, bela urbo en la sudo de Aŭstrio, ĉefurbo de Stirio kaj la dua plej granda urbo en la lando. www.mallonge.net/graz

Du artikoletoj el *Espéranto en Marche* 3/2021

Mia rakonto pri la inundoj Marde la 13-an de julio 2021, antaŭ noktomeze pluvis tiel laŭte ke mi vekigis pro la frakasa bru sur la tegmento, aldonita al la surda muĝo de la rojo antaŭ la domo, ĝenerale sekigita kaj do silenta. Subite torento trapasinte la najbaran naĝejon inundis la ĉirkaŭajn ĝardenojn kaj fluis en miajn tri kelojn. Timante ke la akvo pli altiĝas, mi transportis supren nutraĵojn kaj elektrajn aparatojn.

Nenio estis por fari, nur akcepti tiun fenomenon kiu kaŭzis tiom da damaĝoj en la kvartalo. Dum kelkaj tagoj sen fluanta akvo, elektro kaj interreto, la vivo ŝajnis halti. Por kontroli angoron kaj pli facile akcepti la truditan senmovecon, mi plenigis vortlibreton kun krucvortenigmoj paĝon post paĝo, dum mi konstante kontrolis la akvonivelon. Bonŝance ĝi ne atingis la teretaĝon; mi estis savita! La tempo por agi venis post tri tagoj, sed kia koŝmara vidaĵo en la tuta regiono! Mi eskapis de la terura detruo. Nur la apogmuroj sen cementaj artikoj atestos ĉi tiun katastrofon kaj miaflanke mi ne forgesos la senton de dankemo vekita de tia solidareco tra nia lando. Eĉ pli granda malbono kondukas al bono. *Eliane Pironnet*

LaSemo De kelkaj jaroj ni partoprenas la festivalon LaSemo (kies titolo estas en Esperanto). Ankaŭ ĉi-jare, malgraŭ la sanitaraj limigoj, ni partoprenis ambaŭ tagojn. Ni estis en la areo nomita « l' Amusoir », kiu estas rezervita por infanoj. Sabate la vetero ne estis tre bona, ni devis adaptiĝi. Partoprenis Yves, Jean-Pol, Bernadette kaj ŝia edzo, Pierre kaj mi. Ĉar ni estis multaj, mi prenis la liberecon iri sekvi prelegon de la kunprezidanto de la Klubo de Romo kaj de Princino Esméralda de Belgio, kiuj ambaŭ forte okupiĝas pri la batalo kontraŭ klimata ŝanĝo. Mi tiam invitis ilin veni al nia budo, kie mi povus paroli kun ili pri Esperanto. Dimanĉe, partoprenis Eliane, Eric, Ĝefo, Catherine kaj mi. La etoso estis pli malstreĉa, la vetero estis bonega. Ni algluis sur la budon la afiŝon kun la 'Unua elementa tabelo'. Pluraj homoj miris pri tiu tabelo kaj venis diskuti kun ni propravole. *Jean Annet*

FOTORAPORTO

Groepsfoto van de uitstap van La Konko in Oostende op 18 september. Bij prachtig zonnig weer gidste Anne in het Nederlands en Flory in het Esperanto. ½ Middags werd door La Konko gratis soep met brood aangeboden. Iedereen héél tevreden!

Prelego de Eddy Van den Bosch pri "Kastelo Greziljono: tendumado kaj BEMI-biciklado" en La Verda Stelo 8 oktobro

VIANOMO@ESPERANTO.BE

Je eigen e-mailadres met esperanto.be aanvragen: veel troeven!

Een kleine ploeg startte al twintig jaar geleden dit eigentijdse miniprojectje op, dat echter zijn volle potentieel nog niet heeft bereikt.

Ikzelf heb mijn adres al van in het begin, ik vond het een fris idee. Het kost me als lid van de Vlaamse Esperantobond jaarlijks iets meer dan 18 euro; dat is per maand minder dan de prijs van één kop koffie.

Ik gebruik het als volgt:

Ik heb mijn hoofdadres, een vrij ingewikkelde Gmail, dat ik voor alle officiële zaken gebruik, en mijn esperanto.be, die volledig parallel lopen, voor vrijetijdszaken of als het doorgeven van mijn e-mail gewoon snel moet gaan. Het is echt supergemakkelijk dat ik uit beide kan kiezen. Want atilmont@XS4ALL.be indertijd aan de telefoon spellen, dat was echt niet te doen. Met de Belgische telefoontarieven van toen was dat ook peperduur door de lengte van mijn internationale telefoontjes.

Bovendien merkte ik een beetje tot mijn verwondering dat ik daar zowat dagelijks positieve reacties op krijg. Spontane anekdotes over vroegere Esperantolessen of over familieleden die ooit actief

waren, soms met veel emotie. Veel echt geïnteresseerde vragen ook over de actuele situatie van de Internationale Taal. “Bestaat het eigenlijk nog?”, je kent dat wel. Dat geeft me dan een kans om kort wat uitleg te geven over de clubs, het reizen, de culturele uitwisselingen en onze vele meetings. Zonder druk, zonder weerstand, zonder ‘propaganda’...

Het zou machtig zijn als zoveel mogelijk Belgische esperantisten dit instrumentje willen gebruiken.

Het zijn zulke minieme zaken die een grote impact hebben op onze zichtbaarheid buiten de ‘Movado’. Het lijkt me zelfs een prima eindejaarscadeautje voor elke esperantist, sympathisant of leerling die ‘al alles in de kast heeft staan’.

Voor de prijs hoeft niemand het te laten.

Anne Tilmont

vianomo@esperanto.be

Meer info over gebruik en voordelen op de webshop/retbutiko:

<https://www.esperanto.be/esperantobe.php>

Vijftalig, er zijn ook formules mét een eigen postbus, wat voor Gmail e.d. niet nodig is.

SILVESTRA RENKONTIĜO LUMINESK

2021-12-28 – 2022-01-03 Münster/Germanio

LUMINESK’, la silvestra renkontiĝo de Germana Esperanto-Asocio, nun okazos la sepan fojon kaj fariĝis posteulo de la iamaj “Internaciaj Festivaloj” private organizitaj. Ankaŭ ĉi-foje ĝi ofertas varian kaj altkvalitan programon – lingvokurson, prelegojn kaj diskutgrupojn, ekskursojn kaj distrajn programerojn. Partoprenantoj kutime venas el 7-8 landoj.

En la historigrava urbo de la tielnomata “vestfalia paco” la tridekjara milito estis finita en la jaro 1648. Tiutempe la riĉaj komercaj familioj influis la bildon de la urbo, hodiaŭ ankoraŭ videbla per la multaj pompaj domoj ĉirkaŭ la merkata placo Prinzipsalmarkt. En la nuna jarcento Münster estas konata pro

sia universitato kaj la universitata hospitalo. La miloj da studentoj pozitive influas la urbocentron.

La loko estas atingebla per aŭtoŝoseo kaj pli favore per la IC de Kolonjo aŭ Hamburgo. Ĝi situas en bela pejzaĝo de la ebena Münsterland. La arkoiro ĉe la merkato Prinzipsalmarkt estas vidinda, same la katedralo Dom kaj la urbodomo, kie la “vestfalia paco” estis sigelita.

Jam aliĝis al Luminesk jenaj belgoj: Lydia Buyst, Yves Nevelsteen, Margaretha Symoens, kaj Kristin Tytgat. Ĉu ankaŭ vi venos? Kontakto: Andreas Diemel. Retpoŝto: demandoj@luminesk.de

<https://luminesk.de>

VIVO DE ZAMENHOF

ĈAPITRO XII – HOMO ĈE MORTO (parto 2)

HOOFDSTUK XII – EEN MENS IN HET AANSCHIJN DES DOODS (deel 2)

Al Zamenhof aero mankis eĉ pli. Por lin savi, la edzino lin devigis transloki la loĝejon apud Ĝardeno Saksa. Ĉe Krolevska 41, lastfoje mi lin vidis en decembro 1916. Li parolis mallaŭte. Li spiradis pene. Lia filo Adamo anstataŭis lin kiel okulisto ĉe la strato Dzika. Sed li bedaŭris, ke li forlasis la tieajn malriĉulojn. Li sin sentis hejme nur inter ili. Lia frato Aleksandro ĵus mortis malproksime. Lia filino Sofio forestis en Ĥarkov, kiel kuracistino. Leteroj jam ne venis pro milito. Ĉagreno lin premis. Patre li suferis pro la morto de multegaj Esperantistoj. “Kial ili, kaj ne mi?” li demandis. Pri juna kaj fervora Bolingbroke Mudie li aludis ofte, vespere ĉe l’ kameno. Sur la muroj estis ĉie memoraĵoj de l’ kongresoj, Bulonjo, Kembriĝo, ĝojaj tagoj. Ankaŭ tie staris portreto de l’ amiko, maljuna kaj fidela, Moscheles.

Ankoraŭ li laboris pri homarana ideo. “Ĝi estas ja la celo de mia tuta vivo”, li diris kun fervora brilo en okuloj. “Por ĝi mi fordonus ĉion ofere. Se mi nur estus ne tiel senforta, senpova ĉi tie, fortranĉita el mondo!” Li antaŭvidis morton, kaj li sentis la potencan vokon al tiu tasko. Li deziris almenaŭ starigi l’ aferon. Poste troviĝos helpantoj por ĝin vastigi tra la mondo. La suferanta homaro bezonas tiun helpon al unuigo.

Jam en aŭtuno 1914, li skribis al D-ro Uhlmann en Svislando: “La terura milito, kiu nun faras tian grandan ekstermadon inter la homoj, instigas min, ke mi, malgraŭ la ĝisnuna malbona sukceso, nepre penu aranĝi kongreson de homaranoj.” Sed la milito longiĝis. Iom post iom li elpensis novan planon. Li projektis vastan kongreson universalan por neŭtrale-homa religio. Sed antaŭe estus ja necese kunvoki pli malgrandan kunvenon preparan. Al ĝi oni invitus profesorojn universitatajn inter kaj ekster Esperantistaro.

Li pretigis cirkuleron, anoncanta ke la kunveno “okazos en la lastaj tagoj de decembro 1916” en urbo svisa. Sed la milito daŭris. Sur la manuskripto tiu dato kuŝas trastrekita. Li skribis ŝanĝe: “en la unuaj tagoj de aŭgusto 1917”. En marto, la milito daŭris ĉiam. Ĉu senfine? Ĉu li vidos iam pacon? Denova korektaĵo montras krajone, kaj eĉ tragedie, ĉi tiujn vortojn per tremanta mano: “post la fino de la milito”.

La milito ne finis, sed lia vivo ja bona kaj pura. Ĉiu spiro fariĝis turmento. Li devis ne kuŝiĝi, nur sidi aŭ stari. La Rusa Revolucio, leviĝinta sen mortigoj, donis al li novan esperon. Li amis la popolojn de l’ vasta imperio. Ĉu ili scios daŭre liberiĝi interfrate kaj sensange, kiel

Zamenhof had nog meer gebrek aan lucht. Om hem te redden, verplichtte zijn echtgenote hem om hun woonplaats over te brengen naar de Saksische Tuin. In het huis Krolevska 41 zag ik hem een laatste keer in december 1916. Hij sprak stil. Hij ademde moeizaam. Zijn zoon Adam verving hem als oogarts in de Dzikastraat. Maar het speet hem dat hij de armen daar in de steek had gelaten. Enkel tussen hen voelde hij zich thuis. Ver daarvandaan was zijn broer Alexander net gestorven. Zijn dochter Sofia was in Charkov actief als arts. Brieven kwamen er al niet meer wegens de oorlog. Droefenis drukte op hem. Als een vader leed hij onder de dood van heel veel esperantisten. “Waarom zij en niet ik?” vroeg hij. ’s Avonds bij de haard had hij het dikwijls over de jonge en gepassioneerde Harold Bolingbroke Mudie. De muren hingen vol van souvenirs van de congressen: Boulogne, Cambridge, vreugdevolle dagen. Daar stond ook een portret van de bejaarde en trouwe vriend Felix Moscheles.

Nog altijd werkte hij aan het homaranistisch idee. “Want dat is waar ik mijn hele leven naar streef”, zei hij met een geestdriftige glans in zijn ogen. “Daarvoor zou ik alles opofferen. Was ik maar niet zo zwak, zo machteloos hier, afgesneden van de wereld!” Hij was zich bewust van zijn nakende dood en hij voelde de krachtige oproep tot die taak. Hij verlangde ernaar om de zaak op zijn minst op te starten. Daarna zouden wel helpers gevonden worden om ze over de wereld te verbreiden. De lijdende mensheid had die hulp nodig om één te worden.

Al in augustus 1914 had hij aan dokter Friedrich Uhlmann in Zwitserland geschreven: “*De verschrikkelijke oorlog die nu zoveel mensen uitroeit, zegt me dat ik – ondanks het gebrek aan succes tot op heden – absoluut moet proberen om een congres van “homaranoj” te organiseren.*” Maar de oorlog bleef duren. Beetje bij beetje bedacht hij een nieuw plan. Hij voorzag een groots universeel congres voor een neutraal-menselijke religie. Maar daaraan voorafgaand moest eerst een kleine voorbereidende vergadering samengeropen worden. Daartoe zouden universiteitsprofessoren van binnen en buiten de Esperantowereld uitgenodigd worden.

Hij maakte een circulaire klaar met de aankondiging dat de bijeenkomst “zou plaatshebben in de laatste dagen van december 1916” in een Zwitserse stad. Maar de oorlog bleef duren. In het manuscript werd die datum doorgehaald. In de plaats schreef hij: “*in de eerste dagen van augustus 1917*”. In maart was de oorlog nog altijd aan de

komencite?

Printempo venis. Li pensadis multe, kaj skribadis urĝe. Nova homaro devas organiziĝi. . . Sed kiom laciga nedormado! Kiom turmenta la deviga sidado! Kiom dolora la batado de l' koro!

Ho, mia kor', ne batu maltrankvile, El mia brusto nun ne saltu for! Ĵam teni min ne povas mi facile, Ho, mia kor'!

Ripozi, dormi eĉ kelkajn minutojn! Unu tagon la kuracisto lin permesis momenton. Estis la 14-a de aprilo 1917. Li etendiĝis sur kanapo. Al pordo la edzino akompanis la doktoron. Dume li sentis sin pli bone. Fine iom da ripozo, tiom sopirita! . . . Sed jam li eksufokiĝis. Li volis voki. La voĉo haltis en lia gorĝo. Jen alkuris la edzino. Ŝi helpis lin residi. Ve! jam ĉesis bati tiu koro, batinta tiel forte por homaro. Jam venis la ripozo liberiga.

Ho, mia kor'! Post longa laborado Ĉu mi ne venkos en decida hor'? Sufiĉe! Trankviliĝu de l' batado, Ho, mia kor'!

En tago pluva, malhela, malvarma, la varsoviaj Esperantistoj akompanis la ĉerkon al tombejo. Malĝoje kantis poeto Belmont:

Ne venis Polujo kadavron honori

De filo pollanda, de monda saĝul' . . .

Ho kiel sangiĝis en mi pola kor' . . .

Malriĉaj Hebreoj nur venis post ĉerko

Ĉar mortis bonkora helpant' okulisto.

Al tiu vasta rondo familia, kies delegitoj ĉiujare lin aklamis en kongresoj, la landlimoj restis fermitaj. Nur kelkaj Poloj, Grabowski, Belmont, germana ŝipestro Neubart, povis diri adiaŭon en la nomo de tiu ĉiulanda popolo, kiu lin amis kaj priploris en la tuta mondo. De registaro, neniue. Honorigo, nenia. Nur la amaso popola, la humila klientaro de l' hebrea kvartalo, en siaj laborvestoj. Multaj junuloj dankemaj. Multaj geviroj kortuŝitaj.

Kiel enterigo de Tolstoj inter ĉirkaŭaj vilaĝanoj, ĝi estis la plej alta, la plej taŭga simbolo. Efektive nur mortis la homo, la viro 57-jara, la malriĉa okulisto. Sed la granda verko restis. Ankaŭ la inspiro el animo pura. Ne povas tio morti. Malaperos la registroj, malaperos la malgrandaj granduloj, kiuj lin ignoris. Sed eterne vivos kaj diskreskos ĉie lia semo pensa. Jam dekmiloj da homoj sanktigis lian nomon. Iam tuta homaro rekonos lin gvidanto al frata repaciĝo.

Sur lia skribotablo kuŝis lasta manskribaĵo krajona, nefinita. Ĝi estis plano de artikolo pri senmorteco de l' animo. Kion kredis mem tiu granda amiko de l' homaro, kiu donis tutan vivon al pensoj unuigaj? Kia do estis la fundo de lia kredo? Kiel li supozis pri aferoj

gang. Zou de oorlog eindeloos duren? Zou hij ooit vrede zien? Een volgende correctie in potlood bestond uit deze woorden in een beverig handschrift: "na het einde van de oorlog".

De oorlog eindigde niet, maar aan zijn goed en zuiver leven kwam wel een einde. Elke ademtocht werd een kwelling. Hij kon niet gaan liggen, enkel zitten of staan. De Russische Revolutie, aanvankelijk zonder doden, gaf hem nieuwe hoop. Hij hield van de volkeren van het uitgestrekte rijk. Zouden zij zich definitief kunnen bevrijden in broederschap en zonder bloedvergieten, zoals zij begonnen waren?

De lente kwam. Hij dacht veel na en schreef driftig. Een nieuwe mensheid moest zich organiseren... Maar hoe vermoeiend was zijn slapeloosheid! Wat een kwelling dat verplichte zitten! Hoe pijnlijk het kloppen van zijn hart!

"O, hart van mij, klop niet zo onrustig, Spring nu niet uit mijn borst!"

Ik kan het bijna niet meer houden,

O hart van mij"

Rusten, slapen, al was het maar enkele minuten! Op een dag bezorgde de dokter hem een moment van rust. Het was 14 april 1917. Hij strekte zich uit op de sofa. Zijn echtgenote vergezelde de dokter naar de uitgang. Een poos voelde hij zich goed. Eindelijk wat rust, waar hij zo naar verlangde!... Maar hij begon te stikken. Hij wou roepen, maar zijn stem bleef steken in zijn keel. Daar kwam zijn echtgenote toegesneld. Zij hielp hem rechtop te zitten. Helaas! Het hart dat zo vurig had geklopt voor de mensheid was opgehouden met kloppen. Daar was de bevrijdende rust...

*"O, hart van mij!
Zal ik na het vele werk
niet overwinnen in het uur van de waarheid?"*

Genoeg! Bedaar van het kloppen,

O hart van mij!"

Op een regenachtige, donkere, koude dag begeleidden de Warschause esperantisten de kist naar het graf. Treurig zong dichter Belmont:

*"Polen is niet gekomen om eer te bewijzen
aan een van zijn kinderen, een wijze met wereldfaam..."*

O, hoe bloedde mijn Poolse hart...

Alleen arme Hebreuwen liepen na de kist

Want een goedhartige, behulpzame oogarts was gestorven."

transmortaj kaj nekontrolblaj? Pri sia persono li estis ĉiam silentema. Liaj proksimuloj eĉ ne povus respondi. Ili vidis nur kiamaniere li vivis: bonkore, pure, modeste, helpeme, ofere, mirinde paciencie kun ĉiuj, neniam ofende per ago aŭ parolo kontraŭ iu ajn, ĉiam simpatie aŭskulteme al ceteraj homoj, eĉ al tedaj. Al ĉiuj, edzino, fratoj, gefiloj, nevinoj, amikoj, klientoj, li aperis kiel homo sankta. En turmentaj horoj ĉiu venis al li por konsilo. “Li neniam pekis”, diris malnova servantino pola, montrante lian portreton sub ŝia krucifikso. Kiom da famuloj restis grandaj en okuloj de l’ servantoj?

Sur papero kvarpaĝa li ekskribis la intiman konfesion. Morto lin interrompis. Sur tri paĝoj kuŝas antaŭklarigo. Li petis senkulpigon, ke li verkas pri tiu temo, estante ne specialisto. Eble oni diros, kiel pri ceteraj, ke nur maljune li ekpensis pri ekkredo. Antaŭproteste li notis:

“Ĉio, kion mi nun skribas, naskiĝis en mia kapo ne nun, sed antaŭ kvardek jaroj, kiam mi havis la aĝon de 16-18 jaroj; malgraŭ ke mi de tiu tempo multe meditis kaj legis diversajn sciencajn kaj filozofiajn verkojn, miaj tiamaj pensoj pri Dio kaj pri senmorteco preskaŭ tute ne ŝanĝiĝis.”

Tamen li antaŭvidis, ke tiu ĉi artikolo al multaj tre malplaĉos:

“Dum en la mondo scienca mi perdos ĉian estimon, mi samtempe en la mondo de kredantoj trovos nenian kompensan simpation, verŝajne nur atakon, ĉar ‘mia’ kredo estas tute alispeca ol ‘ilia’ kredo. . . Estos pli prudente se mi silentus, sed mi ne povas.”

La kvara paĝo nur estis komencita. La skribado estas preskaŭ nelegebla:

“Mia patrino estis religia kredantino, mia patro ateisto. En mia infaneco mi kredis je Dio, kaj je senmorteco de l’ animo, en tiu formo, en kiu instruas mia denaskiĝa religio. Mi ne memoras tute precize, en kiu jaro de mia

Voor die uitgebreide familiekring, wiens afgevaardigden hem elk jaar toejuichten tijdens congressen, bleven de grenzen gesloten. Slechts enkele Polen, Grabowski, Belmont, de Duitse kapitein Neubart konden hem vaarwelzeggen in naam van die internationale gemeenschap die hem liefhad en om hem weende in de hele wereld. Van de regering was er niemand. Geen enkel eerbetoon. Alleen de volksmassa, het eenvoudige cliënteel uit de Hebreeuwse wijk, in werkkledij. Veel dankbare jongeren. Veel ontroerde mannen en vrouwen.

Net zoals de teraardebestelling van Tolstoj, in het bijzijn van de dorpelingen uit het omliggende, was deze rouwdienst het meest sprekende, het meest treffende symbool. Natuurlijk was het maar een mens die stierf, een man van 57 jaar, een arme oogarts. Maar het grote levenswerk bleef. Ook de inspiratie voortkomend uit een zuivere ziel. Dat kan niet teloorgaan. Weg zijn de heersers, weg zijn de kleine groten, die hem negeerden. Maar eeuwig zal het zaad van zijn ideeëngoed verder leven en zich verbreiden. Al tienduizenden mensen heiligden zijn naam. Ooit zal de hele mensheid hem erkennen als wegbereider naar broederlijke verzoening.

Op zijn schrijftafel rustte zijn laatste handschrift in potlood, onafgewerkt. Het was de voorbereiding van een artikel over de onsterfelijkheid van de ziel. Waarin geloofde hijzelf, die grote vriend van de mensheid, die zijn hele leven wijdde aan gedachten over eenheid? Waarop dan was zijn overtuiging gebaseerd? Wat dacht hij over wat na de dood komt, over dat wat niet te controleren was? Over zijn persoon was hij altijd zwijgzaam. Zelfs zijn omgeving kon er niet op antwoorden. Zij zagen alleen hoe hij leefde: goedhartig, zuiver, bescheiden, behulpzaam, offervaardig, wonderbaarlijk geduldig met iedereen, nooit beledigend in woord of daad tegenover iemand, altijd meevoelend luisterend naar anderen, zelfs vervelende mensen. Bij iedereen, echtgenote, broers, zonen, nichten, vrienden, cliënten kwam hij over als een heilig iemand. In uren van hoge nood kwam iedereen bij hem om raad. “Hij beging nooit een zonde”, zei een oude Poolse dienstster, terwijl ze op zijn portret wees, onder haar kruisbeeld. Hoeveel beroemde personen blijven groot in de ogen van hun ondergeschikten?

Op een document van vier bladzijden was hij zijn intieme belijdenis beginnen te schrijven. De dood had dat onderbroken. Op drie bladzijden stond een voorwoord. Hij excuseerde zich voor het feit dat hij schreef over iets waarin hij geen expert was. Misschien zal men, zoals over anderen, zeggen dat hij slechts op hoge leeftijd begon na te denken over het geloof. Om protest voor te zijn noteerde hij:

“Alles wat ik nu schrijf, ontstond nu niet in mijn hoofd, maar veertig jaar geleden, toen ik zo’n 16-18 jaar oud was; hoewel ik nadien veel heb nagedacht en verschillende wetenschappelijke en filosofische werken heb gelezen, zijn mijn toenmalige ideeën over God en onsterfelijkheid nau-

vivo mi perdis la religian kredon; sed mi memoras, ke la plej altan gradon de mia nekredado mi atingis ĉirkaŭ la aĝo de 15-16 jaroj. Tio estis ankaŭ la plej turmenta tempo de mia vivo. La tuta vivo perdis en miaj okuloj ĉian sencon kaj valoron. Kun malestimo mi rigardis min mem kaj la aliajn homojn, vidante en mi kaj en ili nur sensencan pecon da viando, kiu kreiĝis, oni ne scias pro kio kaj oni ne scias por kio, kiu travivas en la eterneco malpli ol plej malgrandan sekundeton, baldaŭ forputros por ĉiam, kaj dum ĉiuj venontaj senfinaj milionoj kaj miliardoj da jaroj ĝi jam neniam plu reaperos. Por kio mi vivas, por kio mi lernas, por kio mi laboras, por kio mi amas? Ĉar estas ja tiel sensenca, senvalora, tiel ridinda . . .”

Tie haltas la konfeso. Sur blanka fino de la paĝo nur kuŝis noto pri la sekvo projektita. Post la naŭzo pri vivo kaj pri morto, deksepjare li eksentis ion novan:

“Mi eksentis, ke eble morto ne estas malapero . . . ; ke ekzistas iaj leĝoj en la naturo . . . ; ke io min gardas al alta celo . . .”

Tiuj estas lastaj vortoj de l' skribaĵo. Mortante, Zamenhof forportis la sekreton sian. Ni nur scias, ke junule li ektrovis propran kredon, ke li akiris senŝancelan fidon je unu forto komuna por amo kaj inspiro al konsciencoj, ke li tiel havis “Dion en la koro”, ke li komprenis la daŭrecon de l' spirita laborado trans la morto, kaj rigardis la diversajn homajn religiojn kvazaŭ malsamajn vestojn de unu sama vero.

Jam antaŭ Abdul-Baha, la fama persa profeto, kiun li admiris, li respondis al kongreso de Kristanaj gejunuloj salutinta lin:

“Mi estas nur hebrea homarano liber-kreda; sed . . . kio pli bela en la mondo ol ‘plena’ sekvado al instruo de Jezuo?”

Tamen, kio pli malfacila pro kulturo egoista, ŝovinista, mongajnema?

Zamenhof tre klare vidis la materian flankon de la baroj. Tial li proponis rimedojn praktikajn por ebligi amon. Tial li disdonis al la homoj tiun lingvon interligan, la mirindan frukton de genio harmonia. Sur miloj da lipoj li metis ilon fratigan. Al miloj da vivoj li donis ĝojon, sencon, utilon. Ne prediki li volis, sed helpi. [2] En tio li montriĝis siatempa. Granda kuracisto de l' homaro. Li kliniĝis ame super ĝia korpo malsana, venenita. Li komprenis la kaŭzojn. Li vidis kaj respondis la bezonojn. Ne nur parolojn, sed faktojn. Ne nur konsilojn, ankaŭ serumon.

Lia cerbo estis ekvilibra. Nur lia koro batis varme kaj rapide. Lia menso estis saĝa kaj trankvila. Tiun trankvilecon oni rimarkis ĉiel en lia persono. Simpla, pensema, vera, li abomenis ĉian frazistecon. Kiu, eĉ plej humila Esperantisto, ne parolis kun li ĉe kongreso? Kiu, parolinte kun li, ne lin amis kaj respektis el tutkoro? Eĉ per verko lin koninte, multaj homoj tra la mondo

welijks veranderd.”

De vierde bladzijde was pas begonnen. Het schrift was nauwelijks leesbaar:

“Mijn moeder was gelovig, mijn vader atheïst. In mijn kinderjaren geloofde ik in God en de onsterfelijkheid van de ziel in een vorm die mij werd aangeleerd door de religie waarin ik ben geboren. Ik herinner me niet precies in welk levensjaar ik mijn geloof verloor; maar ik herinner mij dat het sterkste ongeloof zich bij mij manifesteerde rond de leeftijd van 15-16 jaar. Dat was ook de meest kwellende periode van mijn leven. Het leven had in mijn ogen alle zin en waarde verloren. Met misprijzen keek ik neer op mezelf en de anderen, die ik aanzag voor zinloze stukken vlees, die waren geschapen zonder reden of doel, die slechts een oogwenk in de eeuwigheid verbleven, snel voor eeuwig verrotten en gedurende alle daaropvolgende miljoenen, miljarden jaren nooit meer opdoken. Waarom leefde ik, waarom studeerde ik, waarom werkte ik, waarom had ik lief? Het was zo zinloos, waardeloos, belachelijk...”

Daar stopte zijn belijdenis. Op de blanco onderkant van de bladzijde stond alleen een nota van het vervolg dat hij van plan was. Na de walging over het leven en de dood, als zeventienjarige, voelde hij iets nieuws:

“Ik voelde aan dat de dood misschien niet verdwijnen betekende...; dat er bepaalde natuurwetten bestaan...; dat iets me behoedde voor een hoger doel...”

Dat waren de laatste woorden van zijn document. Zamenhof nam zijn geheim mee in de dood. Wij weten alleen dat hij als jongeman een eigen geloof terugvond, dat hij een onwrikbaar geloof verwierf in één gemeenschappelijke kracht van liefde en inspiratie, dat hij op die manier “een God in zijn hart” had, dat hij de bestendigheid begreep van spirituele arbeid voorbij de dood, en de diverse godsdiensten zag als verschillende gewaden van eenzelfde waarheid.

Al voor zijn kennismaking met Abdul-Baha, de beroemde Perzische profeet die hij bewonderde, gaf hij volgend antwoord aan een congres van christelijke jongeren, die hem begroetten:

“Ik ben slechts een Hebreeuwse, neutraal-gelovige homarano; maar... wat is er mooier in de wereld dan het oprecht navolgen van Jezus' leer?”

Maar, hoe moeilijk is dat niet voor een egoïstische, chauvinistische, op geld beluste cultuur?

Zamenhof zag heel duidelijk de materiële kant van de hindernissen. Daarom suggereerde hij praktische hulpmiddelen om liefde mogelijk te maken. Daarom gaf hij de mensheid die verbindende taal, het wonderlijke resultaat van een harmonieus genie. Op duizenden lippen legde hij een verbroederend instrument. Aan duizenden levens gaf hij vreugde, zin, nut. Preken wou hij niet, wel

lin rigardis kiel majstron la plej karan. En vilaĝoj de Karpatoj, en urbetoj amerikaj, en urbegoj sub tegmento, lia portreto staris en popolaj hejmoj, amate, homfrate. Sur nigraj kampoj de Eŭropo, en frakaso batala, multaj homoj falvunditaj vidis lian bildon reve.

Nun, tiu skriboĉambro lia, ĉe domo varsovia, estas malplena. Pie ĝin konservas netuŝitan la nobla vidvino. Kiom vastega la manko. Kiom doloriga. . . Tie li sidadis. Tie liaj libroj. Tie la iloj okulistaj. Tie la paĝo nefinita. Silentas la horloĝo.

Iel regas en la ĉambro atmosfero potenca, impresa, eterna. Altiga pureco. Nedirebla grandeco. . . Jes, granda estis tiu homo. Granda publike. Granda private. Kio estis ni, kun niaj malgrandaĵoj, niaj malaltaj disputoj, niaj krimaj malkuraĝoj?

Li tamen amis ĉiujn nin. Li lasis al ni devon: konigi "tutan" lian proponon al homaro. Tie sur la blanka paĝo kuŝas lia plumo. Ĝi batalis por la bono kaj la belo. Sed la tasko estas nefinita. Kiu ĝin daŭrigos? Kiu plenumos lian volon? Jam la morto liberigis lin. Jam ĝi donis flugilojn al lia penso. "Nun de loko flugu ĝi al loko. . ." Nova mondo devas konstruiĝi. Morto kaj naskiĝo. Homaro sopiras je rompo de baroj. Ĝi bezonas absoluton. Li alvokas. Ĝi alvokas. El tomboj, el ruinoj, el mizero ĝenerala krias la sama voko, urĝa, korpemanta . . .

Aŭdu, aŭdu, kiel ŝire ĝi sonas!

[1] *Serenissima Republicca*

Sub la regado de la doĝoj la Venecia respubliko etendiĝis ĝis la riĉa Oriento (orienta marbordo de la Adriatiko, Peloponezo, Kipro, kvartaloj en Konstantinopolo kaj en la Latinaj Ŝtatoj de Sirio kaj Palestino. Kontinenten la Respubliko atingis la limojn de la Ŝtato de Milano, de la Papaj Ŝtatoj kaj de la Aŭstra imperio. En 1797 la Serenissima [Tre Serena Respubliko] perdis sian sendependecon pere de Aŭstrio.

[2] *Interesa ekzemplo de lia helpemo al homoj estas lia elpensado de tute ellaborita skribmaŝino en 1891-1892.*

helpen. [2] Op dat gebied toonde hij zich een kind van zijn tijd. Een groot geneesheer van de mensheid. Hij boog zich liefdevol over haar zieke, vergiftigde lichaam. Hij begreep de oorzaken. Hij zag en vervulde de behoeften. Niet alleen met woorden, maar ook met daden. Niet alleen met raad, maar ook met serum.

Zijn brein was evenwichtig. Alleen zijn hart klopte warm en snel. Zijn verstand was wijs en rustig. Die kalmte merkte men bij hem. Eenvoudig, bespiegelend, had hij een afkeer van elk soort woordenkramerij. Wie, ook al was het de meest nederige esperantist, had met hem geen gesprek tijdens een congres? Wie voelde geen diepe liefde en respect voor hem na zo'n gesprek? Zelfs vele mensen die hem alleen maar kenden via zijn werk, beschouwden hem als hun meest geliefde meester. Of het nu was in dorpjes in de Karpaten, of in Amerikaanse stadjes, of in volgebouwde grootsteden, zijn portret stond bij mensen thuis: geliefd, broeder van de mensheid. In de donkere Europese velden, in de uiteenrijtende strijd, zagen veel oorlogsgewonden zijn beeld als in een droom.

Nu was zijn schrijfkamer in zijn huis in Warschau leeg. Respectvol bewaarde de edelmoedige weduwe de kamer onaangeroerd. Het gemis was oneindig. Hoe pijnlijk... Daar had hij gezeten. Daar waren zijn boeken. Daar zijn oftalmologische instrumenten. Daar de onafgewerkte bladzijde. Het uurwerk zweeg.

Op een of andere manier ging er kracht, ontzag en eeuwigheid uit van die kamer. Verheffende zuiverheid. Onzegbare grootheid... Ja, groot was die mens. Groot in het openbaar. Groot bij zijn omgeving. Wat waren wij, met onze kleine kanten, onze kleingeestige geschillen, onze misdadige lafheid?

Toch hield hij van ieder van ons. Hij liet ons een opdracht na: "heel" zijn ideeëngoed bekendmaken bij de mensheid. Daar op het onbeschreven blad lag zijn pen. Zij vocht voor het goede en het schone. Maar de taak was niet ten einde. Wie zou ze voortzetten? Wie zou zijn wil tot vervulling brengen? Hem had de dood bevrijd. Zij had zijn gedachten vleugels gegeven. "Nu moest ze ergens heen vliegen..." Een nieuwe wereld moest worden opgebouwd. Sterven en geboren worden. De mensheid wou dat de belemmeringen werden opgebroken. Zij wou vergeving. Hij riep op. Zij riep op. Uit graven, uit ruïnes, uit de ellende klonk dezelfde dringende, smartelijke roep...

Hoort, hoort, hoe hartverscheurend het klinkt.

[2] *Een interessant voorbeeld van zijn concrete hulpvaardigheid was zijn geheel op punt gezette schrijfmachine uit 1891-1892.*

UITNODIGING ALGEMENE VERGADERING

Het bestuur van de Vlaamse Esperantobond nodigt je uit om deel te nemen aan de Buitengewone Algemene Vergadering die zal plaatsvinden op zaterdag 27 november om 10u via Zoom. Kandidaten voor het bestuur worden nog altijd verwacht bij de secretaris (sekretario@fel.esperanto.be). Marc Cuffez en Paul Peeraerts verlaten het huidige bestuur.

Elk lid mag de vergadering bijwonen. Stemgerechtigd op deze vergadering zijn afgevaardigden van de lokale Esperantogroepen, redacteuren van Vlaamse Esperantotijdschriften, gecoöpteerde leden.

Agenda

- Bespreking en goedkeuring jaarplan 2022-2023
- Bespreking en goedkeuring begroting 2022-2023
- Verkiezing nieuw bestuur. Alle leden hebben het recht zich kandidaat te stellen.
- Rondvraag

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo

Lange Beeldekensstraat 169, BE- 2060 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Belga Esperanto-Federacio (BEF): Kristin Tytgat, kristin.tytgat@skynet.be
www.esperanto.be/bef

ILEI-Belgio (Esperanto-leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, BE-8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, flandrio@hotmail.com
www.ilei.info

Verdaj Skoltoj

p/a Valère Doumont, Rue des Champs, 3 5060 Sambreville, tel.:071 165 395 kaj 0485 517 552; info@verdajskoltoj.net - www.verdajskoltoj.net

Valona Esperanto-asocio, V.Esp-o

p/a Jean Annet, Rue de la Terre Franche 31 - 5310 Eghezée, tel.: 0495 10 32 30, esperanto.wallonie@gmail.com

Esperantista Brusela Grupo vzw (EBG) sekretariejo: p/a Yves De Keyzer, Perkstraat 78, BE-1630 Linkebeek tel.: 0498 04 00 95; sekretario@esperantobruselo.org - www.esperantobruselo.org/nl
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, BE-1640 Sint-Genesius-Rode

Esperanto Nederland, secretaris, Ineke Emmelkamp, Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, tel.: +31 (0)50 5718842
sekretario@esperanto-nederland.nl
www.esperanto-nederland.nl/groepen

Hoofdkantoor van de Esperanto Wereldvereniging/Centra Officejo de UEA Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam, tel.: +31(0)104 361 044, uea@co.uea.org - www.uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter: Nicky Janssen
Ondervoorzitter: Ivo Vercaemmen
Secretaris: Marc Cuffez
Penningmeester: Kevin De Laet
Bestuursleden: Piet Glorieux, Paul Peeraerts, Johan Van Eenoo

Contactadressen in Vlaanderen

www.esperanto.be/groepen

ANTWERPEN

Esperanto-Antwerpen, p/a Lange Beeldekensstraat 169, BE-2060 Antwerpen, tel.: 03 234 34 00 www.esperanto.be/antwerpen
esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Ella Strug (voorzitter)

BRUGGE

Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, BE-8310 Brugge, tel.: 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com
<https://paco-kaj-justeco.weebly.com>

GENT

La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoîtlaan 117, BE-9050 Gentbrugge, tel.: 09 230 16 77, gent@esperanto.be - www.esperanto.be/gent

KALMTHOUT

La Erikejo, Mireille Storms, Douglaslaan 14, BE-2950 Kapellen, tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com
<https://laerikejo.wordpress.com>

KORTRIJK

La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201, BE-8610 Kortemark, tel.: 0472 25 79 18, piet.glorieux@gmail.com, Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, BE-8500 Kortrijk, tel.: 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com
www.esperanto-kortrijk.info

LEUVEN

Esperanto 3000, Ivo Schenkel, Karekietenlaan 14, BE-3010 Kessel-Lo tel.: 016 89 04 80 kaj 0486 39 28 02 ivo.schenkel@telenet.be
www.esperanto3000.be

LIMBURG

Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, BE-3930 Peer, tel.: 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be
www.esperanto.be/limburg

OOSTENDE

La Konko, Anne Brabant, Duinenstraat 74 /0201 BE-8400 Oostende, tel.: 059 44 82 50 anne.brabant@telenet.be
www.esperanto.be/oostende

ROESELARE / TIELT zie KORTRIJK

TIENEN

Esperanto Numismatiek Vereniging (ENA) Info: Bert Boon,, Merelhof 8, BE-3300 Tienen, tel. en fax: 0472 73 48 30 bert.boon@skynet.be

www.esperanto.be/horizontaal

Giften vanaf 40,00 euro aan de VEB komen in aanmerking voor belastingvermindering.